

Maakuntahallitukselle siirretty valtuustoaloite kansallispuistoselvityksen laatimisesta Etelä-Karjalaan

Maakuntahallitus 30.08.2018 § 126

Etelä-Karjalan maakuntavaltuusto siirsi kokouksessaan 11.6.2018 kansallispuistoaloitteen maakuntahallituksen käsittelyyn. Aloitteessa esitetään kansallispuistoselvityksen laatimista Etelä-Karjalan maakuntaliiton ja alueen kuntien kesken (valtuustoaloite liitteenä).

Selvityksen laatimiseksi tulee tarve aloittaa Etelä-Karjalan luontokohteiden päivitys. Samassa yhteydessä voidaan tarkastella arvokkaita luontokokonaisuuksia ja voidaanko niitä esittää kansallispuistoiksi.

Kansallispuiston perustamisen kriteeristöä:

- Kukin kansallispuisto perustetaan erityislailla.
- Puisto voidaan perustaa vain valtion omistamille maille ja vesille.
- Sen pinta-alan on oltava perustamisvaiheessa vähintään 1 000 hehtaaria.
- Alueella on oltava merkitystä yleisenä luonnonnähtävyytenä tai muutoin luonnontuntemuksen lisäämisen tai yleisen luonnonharrastuksen kannalta.

Saimaan alueelle on vuonna 1998 kansanedustaja Pentti Tiusasen toimesta esitetty kansallispuistoa ja asiasta laadittiin lakialoite (LA 134/2002 vp — Pentti Tiusanen /vas ym.). Maakuntahallitus ehdotti Suur-Saimaan luonto- ja virkistysalueselvityksen laatimista Suur-Saimaalle ja selvitys valmistui 6.7.2005. Tämä valmistelutyö on lopulta johtanut Saimaa Geoparkin perustamisen edistämiseen. Geoparkin perustamispäätös on odotettavissa noin vuoden kuluttua.

Ehdotus:

Saimaan osalta kansallispuistoasia voidaan katsoa *Saimaa Geoparkin* myötä käsitellyksi. Muutoin luontokokonaisuuksien tarkastelua varten Etelä-Karjalan liitto kokoaa ja kutsuu koolle Etelä-Karjalan luontoryhmän ja valmistelee tarvittavat asiat ohjausryhmän kokoamiseksi ja perustamiseksi.

Päätös:

Hyväksyttiin ehdotuksen mukaisesti.

Maakuntahallitus 25.01.2021 § 8

Maakuntavaltuusto teki valtuustoaloitteen kansallispuistoselvityksen tekemisestä Etelä-Karjalaan 11.6.2018. Maakuntahallitus käsitteli aloitetta kokouksessaan 30.8.2018. Maakuntahallituksessa todettiin, että Etelä-Karjalan liitto on laatinut vuonna 2005 valmistuneen Suur-Saimaan luonto- ja virkistysalueselvityksen Suur-Saimaalle, mikä johti tavoitteeseen Saimaa Geoparkin perustamisesta. Saimaa Geoparkin hyväksymispäätös osaksi Unescon Global Geopark-verkostoa odotetaan tehtävän vuoden 2021 aikana. Saimaan osalta kansallispuistoasia katsottiin Saimaa Geoparkin myötä käsitellyksi. Luontokokonaisuuksien tarkastelua varten maakuntahallitus päätti, että Etelä-Karjalan liitto kokoaa ja kutsuu koolle Etelä-Karjalan

luontoryhmän. Luontoryhmä on perustettu.

Luontoryhmä tulee kokoontumaan jatkossa tiiviimmin osana maakuntakaavoitusprosessia. Etelä-Karjalan liitossa on käynnistymässä selvitys Etelä-Karjalan siniviherrakenteesta ja ekosysteemipalveluista, jossa mm. määritellään luonnon monimuotoisuuden ydinalueita maa- ja vesistöalueilla. Samassa yhteydessä on mahdollisuus tarkastella Etelä-Karjalan luontoympäristön tilaa ja potentiaalia myös kansallispuistolta vaadittavien kriteereiden näkökulmasta. Haasteena on riittävän laajojen valtion omistamien maiden vähäisyys. Kansallispuiston tulee olla perustamisvaiheessa vähintään 1000 hehtaaria.

Punkaharjun ja Haarikon alueelle on tehty aloite kansallispuiston perustamiseksi. Aloitteen takana ovat Suomen luonnonsuojeluliitto, Etelä-Karjalan ja Etelä-Savon luonnonsuojelupiirit sekä paikalliset matkailutoimijat. Aloite toimitettiin ympäristöministeriölle 31.10.2019. Etelä-Karjalan liiton luontoryhmällä ei ole osuutta tähän aloitteeseen. Ympäristöministeriö päätti 17.11.2020, että kansallispuistohakemuksista jatkovalmisteluun etenee Sallan ja Evon kansallispuistot.

Punkaharjun ja Haarikon alueen aloitteen eteenpäinvieminen edellyttää laajempaa vuoropuhelua maanomistajien ja alueen toimijoiden kesken yli maakuntarajojen. Etelä-Karjalan liiton luontoryhmä voi jatkossa toimia yhtenä vuoropuhelun foorumina ja selvitys Etelä-Karjalan siniviherrakenteesta ja ekosysteemipalveluista tarjoaa myös kansallispuistokysymykseen tarvittavaa pohjatietoa.

Valmistelija: Marjo Wallenius, puh. +358 40 824 0915.

Ehdotus:

Merkitään tiedoksi tilannekatsaus valtuustoaloitteeseen liittyvistä toimista. Viedään tilannekatsaus tiedoksi maakuntavaltuustolle.

Päätös:

Merkittiin tilannekatsaus valtuustoaloitteeseen liittyvistä toimista tiedoksi.

Todettiin, että luontoryhmä toimii yhtenä vuoropuhelun foorumina asiassa.

Viedään tilannekatsaus tiedoksi maakuntavaltuustolle.

Maakuntavaltuusto 15.03.2021 § 7

Ympäristökoordinaattori Laura Blomqvist esittelee kansallispuistoasiaa ja Etelä-Karjalan liiton roolia asian edistämisessä.

Ehdotus:

Maakuntavaltuusto merkitsee tilannekatsauksen tiedoksi.

Päätös:

Merkittiin tiedoksi.

Merkittiin, että Jukka Kopra poistui kokouksesta klo 11:16.

Valmistelija

Laura Blomqvist
puh. +358 40 139 0173
laura.blomqvist@ekarjala.fi

Etelä-Karjalan liiton koordinoima vuoropuhelu Haarikon kansallispuistoasiasta käynnistettiin helmikuussa 2021. Ensimmäiseksi kutsuttiin koolle vuonna 2019 jätetyn aloitteen kokoajat eli Etelä-Karjalan ja Etelä-Savon luonnonsuojelupiirit. Tapaamisessa käytiin läpi aloitteen pohjustamiseksi käytyjä maanomistajakeskusteluja, alueen luontoarvoja sekä tehtyjä aluerajauksia. Tapaamisen perusteella todettiin, että asian selvittelyä kannattaa jatkaa laajemman yhteistyöryhmän kesken.

Huhtikuussa toteutettuun tapaamiseen kutsuttiin luonnonsuojelupiirien lisäksi mukaan Etelä-Savon maakuntaliiton sekä mahdollisen kansallispuistoalueen kuntien edustajat (Ruokolahti, Rautjärvi, Parikkala ja Savonlinna). Käydyn keskustelun pohjalta kunnille valmisteltiin kansallispuiston aluetaloudellisia ja muita vaikutuksia käsittelevä tietoaaineisto. Lisäksi kunnilta toivottiin kannanottoa kansallispuistohankkeen edistämiseen osallistumisesta. Kaikkien neljän kunnan kannat olivat myönteisiä. Savonlinna kiinnitti erityistä huomiota kahden jo olemassa olevan kansallispuiston tuomiin matkailuhyötyihin.

Seuraava keskustelu järjestettiin elokuussa, jolloin päätettiin järjestää tutustumisretki Haarikon seudulle ja kutsua mukaan myös maanomistajat Tornator, UPM ja Metsähallitus. Retki toteutettiin 4.10.2021 ja jo sitä ennen aloitettiin keskustelu maanomistajien kanssa. Retken aikana esiin nousi näkökulmaeroja ja asian todettiinkin vaativan vielä paljon selvittelyä ja taustatyötä. Maanomistajat ovat jo tähän mennessä suojelleet arvokkaita alueita yli 200 hehtaaria ja keskustelu uusista suojelualueista jatkuu. Näkemykset niiden ulkopuolisten alueiden luontoarvoista olivat osin ristiriitaiset, koska alueella on myös talousmetsää. Etelä-Karjalan liitto kutsui maanomistajat koolle marraskuussa. Tuolloin todettiin, että keskustelua voidaan jatkaa. Kriittisiä kysymyksiä olivat edelleen alueen todelliset luontoarvot ja maiden lunastukseen tai vaihtoon löydettävä ratkaisu. Tuolloin todettiin myös luonnonsuojelulakiuudistuksen määrittävän kansallispuistokeskustelun jatkoa.

Luonnonsuojelulakiesitys oli lausuntokierroksella alkusyksystä 2021. Lakiesityksen 45 §:ssä esitetään, että jatkossa uusien kansallispuistojen tulisi perustettaessa olla vähintään 3 000 hehtaaria aiemman 1 000 hehtaarin sijasta. Haarikon kansallispuistosta ei ole olemassa tarkkoja rajauksia, mutta arvioitu pinta-ala jäänee lähelle 1 000 hehtaaria. Mikäli minimipinta-ala nousee 3 000 hehtaariin, on alueen luontoarvot järkevintä turvata esimerkiksi Metso- ja Helmi-ohjelmien kautta toteutetulla suojelulla.

Vuoden aikana on asiasta käyty keskustelua keskeisten viranomaisten ja valtakunnallisten vaikuttajien kanssa. Kansallispuistokeskustelun jatkamisen edellytykset selviävät luonnonsuojelulain käsittelyn edetessä.

Etelä-Karjalan luontoryhmä on käsitellyt asian kokouksessaan huhtikuussa 2022.

Päätösehdotus	Merkitään tiedoksi tilannekatsaus valtuustoaloitteeseen liittyvistä toimista. Viedään tilannekatsaus tiedoksi maakuntavaltuustolle.
Päätös	Merkittiin tiedoksi tilannekatsaus valtuustoaloitteeseen liittyvistä toimista. Viedään tilannekatsaus tiedoksi maakuntavaltuustolle.

Maakuntavaltuusto 23.05.2022 § 8

Valmistelija	Olli Seppänen puh. +358 40 139 0175 olli.seppanen@ekarjala.fi
--------------	---

Päätösehdotus	Maakuntavaltuusto merkitsee tilannekatsauksen tiedoksi.
Päätös	Merkittiin tilannekatsaus tiedoksi.

Maakuntahallitus 27.06.2022 § 95

Valmistelija	Laura Blomqvist puh. +358 40 139 0173 laura.blomqvist@ekarjala.fi
--------------	---

Hallitus on 12.5.2022 antanut eduskunnalle esityksen luonnonsuojelulaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 76/2022 vp). Luonnonsuojelulain 6 luvun 44 §:ssä säädetään kansallispuistojen vähimmäispinta-alasta. Vähimmäispinta-alan tulee olla vähintään 1 000 hehtaaria. Haarikon aluetta koskevan kansallispuistokeskustelun jatkamisen edellytyksenä on nähty pinta-alavaatimuksen säilyminen tuhannessa hehtaarissa.

Etelä-Karjalan liitto järjesti 16.6.2022 maanomistajien, aluetta ympäröivien kuntien, Etelä-Savon maakuntaliiton ja luonnonsuojelupiirien kokouksen, jossa käytiin läpi luonnonsuojelulakiuudistuksen tilanne ja seuraavat toimenpiteet. Todettiin, että alueelle tarvitaan perustamisedellytyksiä kartoittava selvitys, jossa tarkastellaan mm. aluerajauksia, alueen luontoarvoja ja maanomistusta, yrittäjien näkemyksiä sekä aluetaloudellisia vaikutuksia. Sen perusteella voidaan tehdä johtopäätöksiä alueen jatkokehittämisen suunnasta. Selvityksen rahoituksessa pyritäisiin hyödyntämään kansallisia aluekehitysvaroja.

Päätösehdotus	Maakuntahallitus suhtautuu myönteisesti selvityshankkeeseen, jossa tarkastellaan Haarikon alueen ja siihen mahdollisesti kytkeytyvien alueiden edellytyksiä kansallispuistoksi. Maakuntahallitus valtuuttaa Etelä-Karjalan liiton neuvottelemaan Imatran seutukunnan kuntien, Savonlinnan ja Etelä-Savon maakuntaliiton kanssa selvityksen teettämisestä ja sen omarahoitusosuuden kattamisesta.
Päätös	Hyväksyttiin ehdotuksen mukaisesti.

Maakuntahallitus 24.04.2023 § 62

Valmistelija Laura Blomqvist
puh. +358 40 139 0173
laura.blomqvist@ekarjala.fi

Kansallispuistoasian selvitystyötä on jatkettu Etelä-Karjalan liitossa. Liitto on maakuntahallituksen 27.6.2022 tekemän päätöksen mukaisesti hakenut ja saanut rahoitusta kansallispuiston perustamisedellytys selvityksen tekemiseen. Selvitystyön teettämiseen on varattu 28 000 euroa. Omarahoitusosuuteen osallistuu Etelä-Karjalan liiton lisäksi Etelä-Savon maakuntaliitto ja Savonlinnan kaupunki.

Selvitys kilpailutetaan avoimella menettelyllä. Tarjousten jättöaika päättyy 24.4.2023 ja hankintapäätös tehdään viikolla 18. Selvityksen arvioidaan valmistuvan 31.10.2023 mennessä.

Selvitystyö laaditaan yhteistyössä maanomistajien ja sidosryhmien kanssa. Selvitystyössä edellytetään muun muassa mahdollisen kansallispuiston aluerajauksen, maanomistuksen, aluetaloudellisten vaikutusten ja mahdollisuuksien, retkeilijämäärien ja retkeilyn luontovaikutusten ja ohjaustarpeiden tarkastelua ja arviointia. Mikäli kansallispuiston perustamisedellytykset eivät vaikuta täyttyvän, tulee selvityksessä antaa suosituksia alueen maankäyttöön. Selvitystyön tulosten perusteella voidaan tehdä johtopäätöksiä alueen jatkokehittämisen suunnasta.

Päätösehdotus Merkitään tiedoksi tilannekatsaus valtuustoaloitteeseen liittyvistä toimista. Viedään tilannekatsaus tiedoksi maakuntavaltuustolle.

Päätös Merkittiin tiedoksi tilannekatsaus valtuustoaloitteeseen liittyvistä toimista. Viedään tilannekatsaus tiedoksi maakuntavaltuustolle.

Maakuntavaltuusto 19.06.2023 § 11

Valmistelija Olli Seppänen
puh. +358 40 139 0175
olli.seppanen@ekarjala.fi

Päätösehdotus Maakuntavaltuusto merkitsee tilannekatsauksen tiedoksi.

Päätös Merkittiin tilannekatsaus tiedoksi.

Maakuntahallitus 11.12.2023 § 184

Etelä-Karjalan liitto on maakuntahallituksen 27.6.2022 tekemän päätöksen mukaisesti teettänyt Haarikko-Saarijärvi -alueelle kansallispuiston perustamisedellytysselvityksen. Selvitys kilpailutettiin avoimella menettelyllä ja Finnish Consulting Group Oy valikoitus selvityksen tekijäksi kokonaistaloudellisesti edullisimmalla tarjouksellaan. Omarahoitusosuuteen on Etelä-Karjalan liiton lisäksi osallistunut Etelä-Savon maakuntaliitto ja Savonlinnan kaupunki.

Selvityksessä tutkittiin kansallispuiston perustamismahdollisuuksia Haarikko-Saarijärven alueelle. FCG:n monialainen tiimi rajasi Etelä-Karjalan ja Etelä-Savon alueelle 2400 hehtaarin suuruisen selvitysalueen, jonka ominaisuuksia selvityksessä tarkasteltiin. Työssä hyödynnettiin avoimia aineistoja, tilastoja, tutkimuksia ja selvityksiä. Lisäksi selvityksen aikana toteutettiin kolme maanomistajahaastattelua (UPM, Tornator, Metsähallitus) sekä kaksi työpajaa asukkaille ja sidosryhmille. Tietoa kerättiin myös kyselyillä, joista toinen oli suunnattu asukkaille ja toinen matkailijoille. Kyselyihin saatiin yhteensä 146 vastausta.

Työssä tarkasteltiin muun muassa selvitysalueen luontoarvoja, saavutettavuutta, kaavoitustilannetta ja kytkeytymistä lähialueen retkeilykohteisiin. Lisäksi selvityksessä tarkasteltiin mahdollisen kansallispuiston aluetaloudellista merkitystä ja mahdollisuuksia, retkeilyn ohjaustarvetta ja alueen vaihtoehtoisia suojelumuotoja.

Selvityksen johtopäätöksinä esitetään, että selvitysalueen luonnontilankaltaisten metsien, suojelumetsien ja pienvesien luontoarvot ovat merkittävät ja ennallistamismahdollisuudet ovat hyvät. Haarikko-Saarijärven alueen nähdään täydentävän Etelä-Suomen metsien eritoten Etelä-Karjalan metsien suojeluverkostoa ja vahvistavan ekologiaa yhteyksiä olemassa oleviin suojelualueisiin. Mahdollinen jatkokehittäminen vaatii tiivistä vuoropuhelua maanomistajien, kuntien, luonnonsuojeluyhdistysten ja ympäristöministeriön välillä. Kansallispuiston perustamisedellytysselvitys toimii hyvänä pohjana myöhemmälle päätöksenteolle ja linjauksille sekä mahdollisille jatkotoimenpiteille.

Päätösehdotus

Maakuntahallitus merkitsee tiedoksi selvityksen Haarikon kansallispuiston toteutettavuudesta.

Maakuntahallitus päättää pyytää ympäristöministeriöltä lausunnon kansallispuistohankkeen etenemismahdollisuuksista. Lausunnon ja sidosryhmäkeskustelujen pohjalta maakuntahallitukselle tuodaan esitys hankkeen jatkosta.

Päätös

Merkittiin selvitys tiedoksi.

Maakuntahallitus päätti pyytää ympäristöministeriöltä lausunnon kansallispuistohankkeen etenemismahdollisuuksista. Lausunnon ja sidosryhmäkeskustelujen pohjalta maakuntahallitukselle tuodaan esitys hankkeen jatkosta.

Valmistelija Laura Blomqvist
puh. +358 40 139 0173
laura.blomqvist@ekarjala.fi

Päätösehdotus Merkitään tiedoksi tilannekatsaus valtuustoaloitteeseen liittyvistä toimista. Viedään tilannekatsaus tiedoksi maakuntavaltuustolle.

Päätös Hyväksyttiin ehdotuksen mukaisesti.

Maakuntavaltuusto 06.05.2024 § 10

Valmistelija Olli Seppänen
puh. +358 40 139 0175
olli.seppanen@ekarjala.fi

Päätösehdotus Maakuntavaltuusto merkitsee tilannekatsauksen tiedoksi.

Päätös Merkittiin tilannekatsaus tiedoksi.

Merkittiin, että Niina Malm poistui kokouksesta asian käsittelyn aikana klo 12:44.

Maakuntahallitus 24.03.2025 § 40

Valmistelija Laura Blomqvist
puh. +358 40 139 0173
laura.blomqvist@ekarjala.fi

Etelä-Karjalan liitto on maakuntahallituksen 11.12.2023 tekemän päätöksen mukaisesti pyytänyt FCG:n laatiman perustamisedellytys selvityksen pohjalta ympäristöministeriöstä näkemystä Haarikon kansallispuistohankkeen etenemismahdollisuuksista. Ympäristöministeriö on antanut kansallispuistoverkoston kehittämisestä vastaavan virkahenkilön näkemyksen asiasta. Yhteenvetona ympäristöministeriöstä todetaan, että suojelun edistämiseen on lähtökohtaisesti suhtauduttu myönteisesti ja suojelua edistetty METSO-ohjelmalla siltä osin kuin kriteerit täyttäviä alueita on löytynyt. Nykyisessä hallitusohjelmassa ei ole tavoitteita kansallispuistoverkoston laajentamisesta eikä Metsähallituksen Luontopalvelujen nykyisen rahoituksen puitteissa ole mahdollista perustaa uusia kansallispuistoja. Lisäksi todetaan, että Haarikon alueella on nykyisellään valtion omistamia maita noin 140 hehtaaria ja vähimmäispinta-alan, 1000 hehtaaria, saavuttaminen edellyttäisi laajoja maiden hankintoja valtiolle, mitä ei nykyisten luonnonsuojelun resurssien puitteissa ole realistista toteuttaa. Hankinnan toteutus maavaihtona ei myöskään ole Haarikon tapauksessa tällä hetkellä realistinen vaihtoehto. Ympäristöministeriöstä myös huomautetaan, että hyvin pienet aluekokonaisuudet ovat ongelmallisia kansallispuistojen ekologisen

kestävyyden näkökulmasta ja että kansallispuisto ei ole ainut eikä kaikille alueille myöskään sopivin suojelumuoto.

Edellytykset uuden kansallispuiston perustamiselle ovat siis tällä hetkellä heikot, koska määrärahoja tai tavoitteita ei ole asetettu. Kuitenkin selvityksen ja sidosryhmäkeskustelujen myötä alueesta on saatu paljon ajankohtaista tietoa, jota esimerkiksi maanomistajat voivat tulevaisuudessa hyödyntää. Helmikuussa 2025 käydyssä sidosryhmäkeskustelussa Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen Priodiversity LIFE-hankkeen edustaja totesi, että alueella on paljon ennallistamispotentiaalia, varsinkin pienissä virtavesissä ja Priodiversity LIFE tukee mielellään maanomistajia alueen vapaaehtoisessa ennallistamis- ja luonnonhoitotyössä, mikäli siihen on halukkuutta.

Kansallispuiston perustamisedellytysselvityksen tulokset huomioidaan Etelä-Karjalan maakuntakaava 2040:n valmistelussa yhtenä taustaineistona.

Etelä-Karjalan liitto toteaa omalta osaltaan valtuustoaloitteen loppuun käsitellyksi, eikä jatka sidosryhmäkeskustelujen koordinoitua Haarikon alueeseen liittyen. Eri osapuolten väliselle vuoropuhelulle tarjoutuu jatkossakin mahdollisuus Etelä-Karjalan liiton koordinoimassa luontoryhmässä

Ehdotus Merkitään tiedoksi selvitys valtuustoaloitteeseen liittyvistä toimista ja viedään selvitys tiedoksi maakuntavaltuustolle.

Aloite on loppuun käsitelty.

Päätös Hyväksyttiin ehdotuksen mukaisesti.

Maakuntavaltuusto 19.05.2025
57/07.03.03/2023

Valmistelija Olli Seppänen
puh. +358 40 139 0175
olli.seppanen@ekarjala.fi

Ehdotus Maakuntavaltuusto merkitsee selvityksen valtuustoaloitteesta tiedoksi.

Aloite on loppuun käsitelty.

Päätös